

STPZP V+VIHHRJ

Posamezna številka Din 2.—

List izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu

Naročnina letno 30 Din

Uredništvo in uprava:

Ljubljana, Miklošičeva 5
Uradne ure od 11—12 dop.
Ček. r. Straža, Ljublj. 16.790

Štev. 10.

Ljubljana, 15. februarja 1936

Leto II.

Pij XI.

O KRŠČANSKI VZGOJI

»Napačen je vsak pedagoški naturalizem, ki na kakršenkoli način pri vzgoji mladine izključuje ali zmanjšuje nadnaravno krščansko vzgojo.«

***

»Vzgojitelji in filozofi se mučijo, kako bi iznašli neki splošni npravnozgodovinski zakonik, kakor da bi ne bilo dekaloga niti Kristusovih zapovedi...«

***

»Bridko se varajo, ko zahtevajo za mladostnika, kakor pravijo, popolno sproščenost, medtem ko ga v resnici zaslužijo njegovemu slepemu napuhu in njegovim neukročenim strastem.«

NAMEN KRŠČANSKE VZGOJE

Svojski in neposredni namen krščanske vzgoje je sodelovanje z božjo milostjo pri upodabljanju pravega in popolnega kristjana.

Pravi krstjan, ki je smoter krščanske vzgoje, je torej nadnaravni človek, ki misli, sodi in deluje stanovitno in dosledno po pravi pameti, razsvetljeni po nadnaravni luči Kristusovega zgleada in nauka, ali da se poslužimo načina izražanja, — človek pravega in celega značaja.

O KRŠČANSKEM ZAKONU

Zakona niso ne ustanovili ne prenovili ljudje, ampak Bog.

Zato te postave ne morejo biti podrejene nobeni samovolji ljudi, nobenemu nasprotnemu dogovoru, celo dogovoru med zakonci samini ne.

***

Vse to so dobrine, zaradi katerih je zakon sam dober: zarod, zvestoba, zakrament. Z zvestobo se misli, da se izven zakonske zveze z nobenim drugim ali nobeno drugo ne družijo; z zarodom, da se otrok z ljubeznijo sprejme, z dobroto neguje in z bogaboječnostjo vzgaja; z zakramentom slednjič, da se zakon ne razdruži in da se ločeni ali ločena niti zaradi potomstva z drugim ne zveže.

***

Družina je višja od države in ljudje se v prvi vrsti ne rojevajo za svet in časnost, ampak za nebesa in večnost.

Kateri vzrok bi mogel biti kdaj takšen, da bi mogel kakorkoli opravičiti naravnostni umor nedolžnega (nerojnega otroka)? Za umor nedolžnega namreč gre v tem primeru. Bodisi, da se to zgodi na materi ali detetu, proti božji zapovedi je in proti glasu narave: »Ne ubijaj!« Enako svetu stvar je življenje obojih in uničiti ga nima pravice tudi ne nobena javna oblast.

O LASTNINSKI PRAVICI

Treba se je torej skrbno čuvati dvoje spotik. Namreč, če kdo zanika ali oslabi socialni in javni značaj lastninske pravice, zaide v tako zvani »individualizem« ali se mu vsaj približa; če pa kdo zanika ali oslabi zasebni in individualni značaj iste pravice, zaide v »kolektivizem« ali se vsaj približa njegovim nazorom.

SNOV (»KAPITAL«) IN DELO

»Ne snov ne more biti brez dela, ne delo brez snovi.« (Tako Leon XIII. 5.) Zato je zmotno, ali sami snovi ali samemu delu pripisati, kar je učinek vzajemne dejavnosti obeh, in povsem krivično je, če eno ali drugo zanika dejavnost drugega in ves proizvod sebi prisvoja.

KOMUNIZEM

Komunizem uči in hoče dvoje, in sicer ne na skrivnem ali za oglom, temveč javno, odkrito, z vsemi, tudi najnasilnejšimi sredstvi, namreč najostrejši razredni boj in popolno odpravo zasebne lastnine. Da to doseže, se ničesar ne plaši, ničesar

Uprava »Straže v viharju« prosi vse cenjene naročnike, ki še niso poravnali naročnine, naj to nemudoma store. Prepričani smo, da potrebnosti radikalnega katoliškega glasila prav v današnjih časih ni treba posebej poudarjati. Delo, ki ga vršimo z velikim idealizmom, pa je združeno z velikimi gmetnimi težavami. Zato nas podprite vsaj s tem, da poravnate naročnino. S tem nam boste omogočili nadaljnje delo. Prosimo, da kaj prispevate za tiskovni sklad. Vse cenjene naročnike, ki mogoče ne mislijo poravnati naročnine, pa lepo prosimo, naj nam vse doslej izšle številke vrnejo, da lahko z njimi postrežemo drugim. Uprava »Straže v viharju«.

UNIVERZA doma

Po univerzi. Na juridični fakulteti se vršijo pravnozgodovinski izpiti. Število prijavitelencev za pravnozgodovinski državni izpit je letos precej padlo pod običajno število prijavitelencev v februarjem roku. Na drugih fakultetah pričnejo z izpiti nekoliko kasneje. — Akademska akcija za vseučiliško knjižnico nadaljuje svoje delo. Predelane načrte je pred kratkim poslal tehnični oddelek banske uprave v Belgrad gradbenemu ministrstvu v odobritev. Akademska akcija je priredila tudi ekskurzijo v Mirje, kjer so si akademiki ogledali sedanje stanje nekaterih priprav, ki naj bi jih imenovali hidrotehnični inštitut ter so se dodobra prepričali o potrebnosti modernega hidrotehničnega inštituta na naši univerzi. V novo akcijo za izpopolnitev ljubljanske bolnice, ki se te dni snuje v Ljubljani in za katero vodi priprave g. prof. dr. Košir, je stopila tudi Akademska akcija za univerzitetno knjižnico, ki je itak že pred leti razširila svoj delokrog tudi na ljubljansko kliniko, oziroma novo bolnico. — V začetku letnega semestra se bo vršil občni zbor Društva za proučevanje mednarodnih problemov.

Kualiteta ustanova. Dolgo časa ni bilo znano, kakšna usoda je na Dunaju zadela Knaf-

ljevo ustanovo, katero je določil župnik Knafelj za slovenske študente. Gre za štirinadstropno hišo na Dunaju, ki prinaša letno precej najemnine. O usodi te ustanove naša univerza dolgo ni mogla doznati nič pozitivnega. Sedaj se je na prošnjo Akademске akcije zavzel za stvar na Dunaju živeči g. dr. Wilfan, ki je ugotovil, da je z ustanovo razpolagala najpreje dunajska univerza, pozneje pa Bundeskancleramt. G. dr. Wilfan je s pomočjo našega poslanstva na Dunaju dobil o vsej stvari precej informacij. Sedaj je treba dati ves material banki upravi, treba je razjasniti pravno vprašanje te ustanove in ugotoviti njeno dejansko stanje, nato pa urgirati na pristojno mesto, da se zadeva uredi.

Se iz tedna Danice: Dr. A. Breclj: »Valere aude! Tudi medicinska znanost se v svojih vrhovih odmika materializmu in na podlagi dejstev priznava, da vpliva na človeka še nek psihični činitelj, po naše duša. In vprav ta duša mora biti regulator in vodnik telesa, kateremu daje, kar mu gre, a prav nič več. Bolezen je nek nered ali nedostatek in sicer v zvezi duševnosti in telesnosti. Nekoliko drzna je sicer trditev, da je vsakdo toliko zdrav, kolikor po pameti hoče zdrav biti, vendar popolnoma drži, če so spolnjeni še neki drugi pogoji. Zanimivi so v tem smislu primeri iz fronte, ko se srčnih vojakov kar nič ni prijelo, in če se jih je tudi kaj, so kmalu okrevali. Prof. Vitek v Građu je ugotovil, da bolniški zavarovanci s kolenskimi poškodbami redoma ne ozdravljajo, dočim športniki ozdravljajo. Zato: valere aude!

Dr. France Veber: »Filozofija in krščanstvo«. (Na tednu »Danice«.) V zgodovini so se vršili napadi na filozofijo, češ da nima več svojega raison d'être, ker so njene predmete izžerpale pozitivne znanosti. — Toda pozitivne znanosti lahko imajo za svoj predmet mrtvo in živo prirodnost, predmet filozofije pa je človek kot osebnost. Povdarek na človeka-osebo pa je dalo šele krščanstvo (vsa grška filozofija je le predmetno usmerjena!). Zahteva trojno pojmovanje človeka: prirodno-naturno, osebno-duhovno in milostno-transcendentno. In le tako pojmovanje daje filozofiji pravo mesto v znanosti, zato est philosophia humana naturaliter christiana. (NB: seveda filozofija po definiciji g. prof. dr. Vebera!)

»Društvo jug. akademikov v Celju« razpisuje iz dohodkov 1. akad. reprezentančnega plesa v Celju 11. januarja t. l. podpore revnim akademikom v Celju in okolici, neglede na društveno pripadnost. Prošnje oddati društvu hkrati z ubožnim izpričevalom do 20. febr. t. l.

drugod

Prireditev zagrebške Danice dne 2. februarja. Zagrebška Danica je dne 2. februarja priredila »Dan zagrebške Danice« na katerega je povabila tudi katoliška akademska društva iz Ljubljane. Odzvalo se je nad 25 akademikov. — Dopoldne je bila sv. maša pri Sv. Roku z govorom duhovnega voditelja ljubljanskih akademikov prof. Ehrlicha o poslanstvu Slovencev v Jugoslaviji. Glavni del prireditve se je vršil zvečer v Jero-

ne boji: ko doseže, je neverjetno in grozno krut in nečloveški. O tem priča strašno razdejanje po silnih pokrajinah vzhodne Evrope in Azije. Kako nasproten in očitno sopražen je pa sveti Cerkev in samemu Bogu, to je, ah, le prevč dokazal z dejanji in je vsem dobro znano. Ne moremo brez globoke bolesi gledati vnemarnosti tisti, ki se zdi, da to grozečo nevarnost prezirajo in z neko leno brezbržnostjo puste, da se vsepovsod širijo nauki, ki bodo prinesli družbi silo, klanje in pokončanje. Še bolj je treba obsoditi brezsrčnost tistih, ki se nič ne brigajo, da bi odpravili ali izpremenili razmere, katere zagrenjajo ljudstvo dušo in utirajo pot revoluciji in socialni propasti.

SOCIALIZEM

Dasi ima torej socializem kakor vsaka zmota nekaj resnice v sebi, se vendar opira na nauk o človeški družbi, ki je njemu svojski, a ne v skladu s krščanstvom. Religiozni socializem, krščanski socializem so protislovní izrazi: nihče ne more biti obenem dober katoličan in pravi socialist.

KATOLIŠKA AKCIJA

»Katoliško akcijo smo definirali: sodelovanje laikov z hierarhičnim apostolatom. Treba je, da

izbrani laiki, ki ljubijo Cerkev, našo skupno mater in ki z ustno in pismeno besedo morejo koristno zastopati pravice katoliške vere, pomnožijo svoje delo za Njeno obrambo.« »Papežu naj se podredimo iz verskega nagiba, tudi tedaj ko ne izrečno zapoveduje. Ne smemo biti tako trdi proti papežu in zahtevati, da naj vedno zapoveduje.«

KRISTUS KRALJ

»Kristus kraljuje nad posamezniki: nad njihovim umom po svojih naukih, nad njihovim srcem po svoji ljubezni, nad vsem življenjem, tako se ravna po njegov postavi in njegovih zgledih

2. nad družino,

ki temelji na zakramentu krščanskega zakona ... v kateri je očetovska oblast odsev božje avtoritete, ... otroci posnemajo pokorščino mladega Jezusa in čije življenje diha svetost sv. družine v Nazaretu;

5. nad državo.

ki izkazuje Bogu čast s tem, da izvaja svojo oblast in svoje pravice iz Njega ... in ki pripoznava Cerkev pravice, ki jih je prejela od svojega Ustanovitelja ...

Papeštvo

Ustanova papeštva spada med bistvene dele v ustavi katoliške cerkve. Bistveni deli te ustave pa so naravnost od Kristusa, ki je Cerkev ustanovil. Takšni bistveni elementi v tej ustavi so, da je cerkev popolna pravna družba, različna od države in ločena od nje, da je hierarhično urejena, da se v njej ločijo laiki in kleriki, da obstojata episkopat in papeški primat. Po teh svojih bistvenih sestavnih delih je ustava cerkve v polnem pomenu besede dana, pozitivno božjepravna, absolutno nespremenljiva, napram ljudem apriorna in od njih popolnoma nezavisna. Zato ti elementi niso nastali radi kakšne časovne, socialne ali krajevne nujnosti, nikakor se niso uvedli v cerkev, temveč so z njo vred od prvega njenega početka dani. Brez njih kratko malo katoliške cerkve ni. Kristus ni oznanjal kakšne neodrejene vere v ljubezen in v nebeškega Očeta, tudi ni povzročil le kakšnega verskega in obnovitvenega gibanja, temveč je razodel nespremenljive verske resnice in ustanovil cerkev kot pravno družbo, ki naj njegov nauk ohranja in oznanja ter vodi človeštvo k nadnaravnemu cilju. To so sicer preprosti stavki, a za katoličane ne pomenijo le enega izmed številnih naziranj, temveč temeljne postavke, dogmatične resnice, glede katerih je vsaka debata izključena. To naglašamo zato, ker tudi pri nas mnogi tako govore in pišejo, kakor da so taki dogmatični stavki le mnenje med drugimi mnenji. V dobi skrajnega pozitivizma in relativizma, ki v njej živimo in ki tudi na katoličane škodljivo vpliva in sicer veliko bolj, kot se mnogi zavedajo, je treba pogosto na ves glas opozoriti, da obstoje nespremenljivi božjepravni elementi.

Zgoraj navedeni deli cerkvene ustave so dani od Kristusa, torej božjepravni, kakor smo rekli. Na njihovi nespremenljivi osnovi pa so v zgodovini nastajali novi samo cerkvenopravni elementi cerkvene ustave, se razvijali, izpopolnjevali, spreminjali in odpadali. Tako imamo v cerkvi nespremenljive temelje in relativno spreminljivost, nekakšno statičnost in dinamičnost, nespremenljivo stalnost in prilagojenost na življenje. Tudi to opazimo, da se vsi božjepravni elementi cerkvene ustave v vseh dobah niso enako močno uveljavljali; da je torej tudi v tej smeri opaziti razvoj. Božjepravne elemente cerkvene ustave je uzakonil pač Kristus, toda izvajali so ustavo ljudje, ki so odvisni od časovnih, krajevnih in socialnih razmer in ki

pri njih prihaja v poštev tudi osebna nadarjenost, izobrazba in energija.

Med omenjenimi božjepravnimi ustanovami v ustavi katoliške cerkve je tudi papeštvo, ki je za to ustavo vsaj v razmerju do drugih cerkva najznačilnejša njena ustanova. Zajeti v celoti pomen papeštva za organizacijo cerkve prav radi njegovega daljnosežnega vpliva ni lahka reč. Še težje pa je pravilno in objektivno presojeti delovanje papežev v cerkvi, in najtežje, če ne sploh nemogoče, pa je pravično soditi življenje in delo živečega papeža, ker še ni odmaknjen v zgodovino.

Najtočnejšo pravno označbo papeštva podaja kan. 218 cerkvenega zakonika, ki radi svoje preciznosti in radi številnih historičnih reminiscenc zasluži vso pozornost. Nič manj kot 112 cerkvenih odlokov je naštetih med pravnimi viri za ta kánon, v katerem je vsaka beseda skrbno pretehtana, kot malo kje kakšna. Po tem zakonskem členu ima papež v cerkvi najvišjo oblast v stvareh, ki se tičejo vere, nravnosti, uprave in vodstva cerkve po vsem svetu. Njegova oblast je redna in neposredna tako napram vsem škofijam in vsaki posebej kakor napram vsem škofom in vsakemu vereniku posebej. Papež je v cerkvi najvišji zakonodavec, vladar, nadzornik, učitelj, duhovnik, sodnik in predstavnik. Njegovo oblast omejuje le božji zakon in namen cerkve.

Iz povedanega jasno sledi, da je papeštvo bistven element v ustavi katoliške cerkve. Brez njega si ne le dejansko ne moremo misliti katoliške cerkve, temveč se tudi pravno zruši vsa njena ustava, zgrajena na strogem monarhičnem načelu. Da pa je papeštvo tudi božjepravna ustanova, dokazujejo biblični teksti, ki pripovedujejo o velikim Kristusovi obljudi Petru, da ga bo postavil za skalo cerkvi in mu bo dal ključne nebeškega kraljestva (Mt 16, 18—19), in da je Kristus to obljudo tudi izpolnil, ko je trikrat slovesno naročil Petru: »Pasi moja jagneta, pasi moje ovce« (Jan 21, 16 do 18). Genialno a vendar preprosto kakor za otroka je Kristus s tem v podobah obljudil in ustanovil papeški primat v cerkvi.

Zadnji razlog, zakaj je Kristus zgradil cerkev na Petrovem primatu, je pač njegova volja. Ni dvoma, da bi bil mogel Kristus cerkev drugače organizirati. Toda ne gre nam za to, kaj bi bil Kristus mogel storiti, temveč za to, kaj je dejansko storil. Če pa ex post premišljamo ta korak Njegove volje,

uvidimo, človeško govornost, močne motive, ki govorijo zanj. Enotnost v veri, oznanjevanju evangelija, v upravi cerkve in v vodstvu duš je v monarhičnem sistemu, ki je izveden do skrajnosti, bolje zagotovljena kot v zbornem sistemu.

Pri proučevanju papeštva kot ustanove moramo upoštevati, čeprav pustimo ob strani delovanje papežev, zgoraj nakazano zvezo božjepravnega elementa s človeško usodo. Le tako je razumljivo, zakaj se je v različnih časih papeštvo v cerkveni organizaciji različno javljalo, ko se samo kot božjepravna ustanova v bistvu ni moglo spremeniti. Če se torej v modernem času zlasti od vatičanskega koncila iz l. 1870 dalje uveljavlja papeštvo v cerkveni upravi vedno bolj, če se cerkve-

na administracija centralizira in zahteva papež vedno točnejšo evidenco nad celotno cerkveno upravo, ne moremo reči, da se je cerkvena ustava v temeljih spremenila. Prav tako ni mogoče reči, da sta spremenila cerkveno ustavo papeštvo v prid v visokem srednjem veku Gregor VII. in Inocenc III. ko sta močno uveljavila papeško oblast, ali da je spremenil cerkveno ustavo Nikolaj I. sredi 9. stoletja ali Leon I. sredi 5. stoletja, ko se je papeštvo prvič javilo v vsej svoji moči. Božji temelj, ki je osnovan v citiranih bibličnih tekstih se ni spremenil, pač pa so v delovanju in uveljavljanju papeštva radi časovnih razmer in osebnih lastnosti papežev nastopale dobe, ko je papeštvo rastlo, in dobe, ko je papeštvo padalo.

Cerkev obsoja kapitalizem

Človeška družba je danes desorganizirana. Njen razkroj se vrši v dveh smereh: v politični in gospodarski.

Na političnem polju opažamo naraščajoči nered v neprestanih vladnih in ustavnih krizah, v razpadanju rednega strankarskopolitičnega življenja, v propadanju spoštovanja do političnih ustanov, v korupciji i. t. d.

Na gospodarskem polju smo doživeli ta čuden paradoks, da blagostanje rodi okrog sebe le nesrečo in socialno zlo. Torej kriza parlamentarizma, demokracije in kapitalizma.

Medtem ko se delovne plasti ljudstva, tako kmetskega kakor delavskega v prvi vrsti bavijo s krizo kapitalizma, ki je razdejal vse redne gospodarske odnose, ki vidijo da je danes v vseh državah sveta kakih par sto bogatih družin, ki državo in ljudstvo vladajo, vidijo bolj zaslužke in industrije, ki bogatijo nekaj redkih, množicam pa ne dajo življenskih možnosti — pa je za boljše situirane meščanske kroge večje važnosti politična anarhija.

Tretje dejstvo, ki ga nikakor ne smemo prezreti, je nesoglasje med stališčem, ki ga je zavzela Cerkev v svojih velikih razlagah o potrebah in nevarnostih našega časa in med stališčem, ki ga ponekod dejansko zavzemajo posamezni katoličani. Cerkev v prvi vrsti skrbi gospodarska kriza, posamezni katoličani pa ponekod prvenstveno pomagajo celiti rane, ki jih seka politična kriza naše dobe.

Značilno je že to, da sv. oče ni posvetil nobene okrožnice politični krizi, medtem ko je namenil krizi kapitalističnega režima najvažnejše okrožnice svojega plodonosnega pontifikata. Sv. oče je sploh postavil pred vse krščansko vesoljstvo moralno vprašanje kapitalizma. Politične ustanove so vprašanja tehnične narave. Zlorabe niso nujno posledice teh ustanov, ampak posledice moralne pomanjkljivosti oseb, ki jih vodijo. Čisto drugače pa je s posledicami, ki jih povzročajo zlorabe kapitalizma. Kapitalizem v svojem prvotnem pomenu, v kolikor znači sodelovanje snovi in dela, ni nujno nemoralen. Toda v razdobju zadnjih 50 let je delo tako usužnjil kapitalu, da je postal nemoralen in predstavlja, kot beremo v encikliki Quadragesimo anno »kršitev reda« ter že s tem, da obstoja in deluje, čisto naravno greši proti moralnim zakonom. Kapitalizem v današnji obliki krši red na dva načina: 1. ker izkorišča človeka, 2. ker uvaja diktaturo v gospodarske odnose.

I. Red je kršen, pravi sv. oče, »Če kapital najema delavce ali proletarski razred za ta namen ali pod tem pogojem, da bi se podjetje ali sploh vse gospodarstvo ravnalo po njegovi volji in v njegov prid, brez ozira na človeško dostojanstvo delavcev, na socialni značaj gospodarstva, na socialno pravičnost in občo blaginjo«. Zato moramo obsoditi sistem, ki mu je pri vsem gospodarskem

udejstvovanju najvišji pogon le dobiček, ne pa socialna korist in uporaba, in ki splošni blagor enostavno hladno žrtvuje koristim posameznikov, n. pr. če velika železna industrija s svojim časopisjem vzdržuje po svetu neko vojno razpoloženje, ki ne služi občnemu blagru, nego samo proizvodnji njenih tovarn in dobičkom, ki jih bruha iz sebe.

II. Sv. oče pravi: »To samodržstvo je najhujše pri tistih, ki imajo v rokah denar, z njim gospodarijo nad posodo in kreditom in tako nekako upravljajo kri, ki po njej vse gospodarstvo živi, imajo v svojih rokah takorekoč dušo gospodarstva, tako da proti njih volji nihče niti dihati ne more.« Sv. oče je zopet jase. Nemoralna je tista moč, ki jo izvajajo nekateri redki finančniki nad vsem denarjem, ki jim je bil zroč en samo v uporabljanje, nemoralna je moč, ki jo zlorablja nekateri denarniki, ki so se vsedli za vrat državi, to je milijonom ljudi, ki s težavami plačujejo velike davke. Nemoralna je moč, ki izročuje široke plasti ljudstva na milost in nemilost trustom, oziroma nekaterim bogatim družinam in ki vlade takorekoč zapira v svoje tresore. Nemoralna je moč tistih redkih, ki so si ugrabili celo zemljo in delijo takorekoč kri delavcev med svoje delničarje.

Takšen je nauk Cerkev o kapitalizmu. Neizprosna je, jasna in udarna. In kakšen je dejanski odpor posameznih katoličanov proti kapitalizmu? Ne smemo pozabiti onih številnih, ki so na socialnem ali političnem polju izvajali ta nauk, tudi vseh socialnih tečajev in posameznih predavanj po društvi in strokovnega gibanja katoliškega delavstva ter velikih zaslug katoliškega tiska ne smemo pozabiti. Toda mislimo na povprečnega katoličana meščanskega duha, ki je član močnih organizacij, katere razpolagajo s tiskom, ki poveljujejo volilnim skupinam, ali se na gospodarskem polju raztezajo na široka področja, ali tudi na takoimenovanega kulturnega delavca čestokrat ne — ki se v boju proti kapitalizmu v smislu navodil sv. očeta niso preveč utrudili. Tu se je treba zganiti! Na krivičnost se ne smemo navaditi kot na nekaj neizogibnega!

Treba je tudi povedati, da katoliški tisk vseh dežel morda prešibko opravlja svoje naloge. Zdi se, da vidi vse polno drugih problemov, samotistega, ki naj ga po želji sv. očeta obravnava na prvem mestu kot najbolj kričečega, le tako redko vidi in še takrat mora biti vse polno oziroma desno in levo. Na žalost tudi vsega povedati ne sme in ne more. Prepovedano je namreč danes marsikje povedati, koliko milijonov narodnega premoženja so stale po svetu razne korupcijske aфере in lopovščine velikega stila. Tak prisiljen molk škoduje Cerkvi, ker jo po nedolžnem kompromitira in ker demoralizira javno vest.

Danes, ko se odpirajo pred nami jasne fronte, ki jih je začrtala Cerkev, je treba stopiti v nje

nimski dvorani, ki so jo zagrebški Slovenci popolnoma zasedli. Otvoril jo je predsednik »Danice« tov. Suhadole s kratkim, načelno važnim govorom. Naglasil je, da se zagrebški Daničarji živo zavedajo, da jim je poleg strokovne izobrazbe neobhodno potrebna tudi temeljita duhovna izobrazba, katero jim skuša nuditi društvo. Ta je potrebna tudi zato, da lahko vršijo še drugo važno nalogo: skupno s Slomškovim prosvetnim društvom idejno voditi in združiti vse katoliške Slovence v Zagrebu. Dva tabora sta, tako je poudaril tov. predsednik, ki se bojujeta za svet ter za sleherno človeško dušo. Eden za Boga in drugi proti Bogu. Slovenski narod se je ohranil samo zato, ker je skozi vsa stoletja bil neomajno vdan katoliški veri. Le tako je mogel 1000 let uspešno odbijati vse napade, le tako se bo tudi v prihodnosti ohranil. Med obema taboroma stati ne moremo. Hočemo biti dosledni katoličani na vseh poljih: kulturna, socialna in gospodarska vprašanja bomo reševali po katoliških načelih. Strniti hočemo vse pozitivne sile v močno katoliško fronto. Za resnico in pravico moramo biti vsaj toliko vneti, kot so nasprotniki za svojo laž. Končno je tovariš predsednik še izjavil: Zagrebški Daničarji, po številu okrog 50, smo brez izjeme odločno katoliško orientirani; visoko spoštujemo cerkveno avtoriteto in vse naše delovanje hočemo usmerjati tako, da bo v skladu z nauki Cerkev. Naše geslo je: katolicizem in slovenstvo. — Sledila je igra »Konec poti«, ki so jo člani izredno dovršeno uprizorili. Zapustila je pri vseh globok vtis. — Po prireditvi se je vršil družabni večer, na katerem so imeli zastopniki društev pozdravne govore. Kot prvi je govoril predsednik Slovenske dijaške zveze, ki je naglasil, da smo Ljubljančani v veseljem in zadoščanjem sprejeli govor predsednika Suhadole; s tem je zagrebška Danica jasno izpovedala svoje stališče. Razblinila je tudi vse govornice, češ da zagrebški Daničarji ne soglašajo s svojimi tovariši v Sloveniji in da ho- dijo svoja pota. Konstatirali pa smo baš nasprotno: ista ideja totalitarni katolicizem nas druži v nerazrušno skupnost. Sledili so pozdravni govori zastopnikov Akademске zveze, Danice, Zarje, Savice in Bistrice. — Želimo Danici čim lepšega razmaha!

SREDNJA ŠOLA

Novo mesto nas ni varalo. Čas, ki smo ga doživljali v preteklosti in ga doživljamo v sedanjosti, je težak; težak posebno za mladino, ki nikoli ni pričakovala, da se morejo med našim narodom skrivati ljudje, ki jim je na poti njegovo katolištvo, njegov jezik in kultura, ki jih hočejo nadomestiti s tujimi ideologijami. V stiski preteklih let smo se notranje dovolj okrepili, da bomo lahko z odločno gesto zavrnilo novega sovražnika, ki si hoče z zvijačami utirati pot med slovensko mladino in slovenski narod. Posebno pa nas veseli, da je v dnevih negotovosti in kolebanja, v dnevih, ko so nekateri že odpadali, drugi pa popuščali v načelih in že začeli misliti na kompromise z našimi najhujši-

mi idejnimi sovražniki, stopila na plan »Straža v viharju« ter v vseh teh vprašanih zavzela stališče, ki je vredno njenega imena. Postala je res straža katoliških načel, straža proti modernim zablodam, straža v borbi proti najhujšim zatiralcem naravne človeške svobode. V Straži smo začutili, da nas je mnogo, da naš narod še ni zapisan smrti, da je še kipeče zdravje v njem, saj se je proti izrodnom in najhujšim zmotam današnje dobe dvignila vprav mladina, ki je intuitivno spoznala, kam drvi današnja doba. Tok mlade moči in zanosa se je po Straži razlil po vsej slovenski zemlji. V Ljubljani je zdravje, je zatrepetalo v nas novomeških študentih. Bratje, mi smo vas veseli, ponošni smo na vas, le dvigajte zastavo in ne omagajte, če vas bodo bičali in obrekovali; za vami bo prišla nova četa, ki komaj čaka, da pride na pozorišče in vam pomaga pri vašem delu! Zaenkrat se še pripravljamo doma v kongregaciji in polna je naša kongregacijska kapelica ob mesečnih sestankih kot še ni bila nikdar. »Straža« pri nas stoji neomajno, ker v naših dušah nam njen klic gori, gori za vse lepo in dobro. Na stražo hitimo, na stražo za vero našo, na stražo za misel našo in za ljubezen do Boga, svobode in krvi.

Uredništvo »Straže v viharju« razpisuje dve nagradi, prvo v znesku 30 Din, drugo v znesku 20 Din, za dve najboljši pesmi, oziroma nagrado 50 Din za najboljšo leposlovno prozo (obseg približno eno stran lista). Rok tekmovanja, ki se ga morejo udeležiti samo srednješolci, je 15. marec. Nagrajena dela bodo izšla v eni naslednjih številkih. Pričakujemo bogate izbire.

KNJIGE

NEKAJ LITERARNIH

DROBTIN

Dom in svet 1935. S precejšnjo zakasnelostjo je končno zaključeno 48. leto leposlovne revije »Dom in svet«. Kakor so uredniki sami povedali, je temu več vzrokov. Vsekakor gmotna stran ni zadnja. K temu je prišla še prevelika zaposlenost urednikov. Kljub vsem težavam je Dom in svet ostal na nivoju, kot je taki reviji primeren. Pretežno je DiS ohranil staro sotrudištvo. Za prozo: Bevka, Jalna, Preglja, Finžgarja, za poezijo pa Faturja, Jarca, Pogachnika, Ellerja in Kocbeka. Poleg teh je dobil še nekaj novih moči. Beličiča kot prozaista in Stanka Vuka. Po daljšem času se je zopet oglašil Anton Vodnik s tremi pesmimi v zadnji številki. Večino prispevkov je ocenila že tekoča kritika. Jalnovi »Preroki« so bili proglašeni za največji uspeh leta, Finžgarjeva »Sibirija« kot fragment, ki naj služi za vzor mladim socialnim pripovednikom, dasi tega ne zasluži. Od Finžgarja smo pričakovali več. Med pesmimi so brez dvoma najboljša Faturjeva in Vodnikove, ostale nimajo kake trajne literarne vrednosti. O znanstveni in filozofski prozi nam ni mogoče govoriti. Ne da bi podcenjevali vrednost ostalih prispevkov, si hočemo na kratko ogledati le Bevkov roman »Uboji zlodeja«, roman, ki je izhajal v DiS dve leti in ki je z zadnjo številko zaključen, ki

brez kompromisov. Če jo nasprotnik napada, naj jo napada zato, kar je zakrivila sama, ne pa za to, kar so zakrivali njeni neposlušni sinovi.

Mladina se bo s sv. očetom in s Cerkvijo odločila za brezkompromisni boj proti glavnemu krivcu socialnega in gospodarskega razdejanja,

proti kapitalizmu. Kadar bo to polje očiščeno in bodo upostavljene — najprej v srcih — prave norme krščanskega družabnega reda, bo še časa dovolj za reševanje manjših problemov, ki ne bodo več tako težki, ko se bo človek iz zveri zopet spreobrnil v krščansko bitje.

Stahanovstvo

V osmi številki našega lista smo v članku »Nova sovjetska agrarna politika« ugotovili, da je moral ruski diktator Stalin uvesti nekatere nove gospodarske oblike, ki so v velikem nasprotju z Marks-Leninovim teoretičnim komunizmom. Danes si bomo ogledali nov poizkus, kako se hočejo sovjetski voditelji rešiti z ustvaritvijo neke nove mistike in z oktroiranjem javnega mnenja v prid novemu gibanju — stahanovstvu. Žurnalistična ekspanzivnost sovjetske lažikulture mora pomagati tam, kjer je narava odpovedala. Nova mistika naj zakrije delavstvu oči, da ne zapazi, kako je izkustvo izpričalo neresničnost komunistične doktrine. Ruski delavec mora dobiti nove injekcije, da more vzdržati pri židovsko-sovjetskem eksploatacijskem eksperimentiranju. Tako je bilo s subotniki, udarniki, odličniki, tako je s stahanovci.

Kaj je stahanovstvo?

Stahanovstvo je poseben način dela, ki ga je začel 29-letni rudar Aleksij Stahanov v premogovnem rudniku Donec. Stahanov je nakopal normalno 7 ton premoga v šestih urah. Dne 30. avg. 1935 pa je nakopal v istem času 102 toni. Dne 3. dec. 1935 piše »Journal de Moscow«, da je nakopal rudar Mačekin v rudniku Molotov 1466 ton v šestih urah. Ta sistem, ki obstoji v mehanizaciji, racionalizaciji dela, na principu ekonomske izrabe časa in prostora, stroge delitve dela itd., je prešel polagoma tudi v druge rudnike, v razne panoge industrije, poljedelstva, obrti, transporta itd. Sovjetsko časopisje vam vsak dan postreže s fantastičnimi številkami o čudovitih rekordih stahanovcev.

Med ruskimi delavci je padlo navdušenje za komunizem. V petletkah predvidena stopnja industrializacije in kolektivizacije je v nevarnosti. Nova mistika stahanovskega gibanja mora zato služiti kot pogonska sila za socialistično propagando. Za porast entuziazma in zaželjene psihoze morajo služiti rdečim mogotcem vsa razpoložljiva sredstva: razprave, kongresi, ljudska zborovanja, članki, radijska predavanja, gledališče, letaki itd. Stahanovstvo naj torej poživi sovjetsko industrializacijo, naj zviša produkcijo. Vprašanje, kako daleč bi se v slučaju porasta stahanovskega gibanja lahko produkcija zviševala in ali se bo v diktaturi državnega kapitalizma lahko delovni čas vedno krajšal in mezde sorazmerno s stopnjevano aktivnostjo dela rastle, ostane pri tem odprto in nerešeno.

Delavci in stahanovstvo.

Večina ruskega delavstva sovraži stahanovsko gibanje. Stahanovci tvorijo v Rusiji ostro ločeno in privilegirano kasto, ki šteje kakih 3000 članov. Za to kasto stoji silna kampanja javnega mnenja in vsemogočni državni aparat. Stahanovci si lahko privoščijo pošteno obleko, hrano in luksuz, ostali delavci pa morajo stradati in gladovati. Intenzivno delo stahanovcev zahteva močan telesni in duševni napor, ki ga povprečni delavec ne vzdrži. Ruski delavci se sprašujejo, ali bi se v slučaju, da bi se vsi pridružili stahanovcem, mogle zvišati tudi plače. Prepričani so, da ne. Mnogotere izkušnje jih uče, da je stahanovstvo le novo propagandno sredstvo, zato se mu upirajo, celo ubijajo posamezne stahanovce, jim kvarijo in kradejo orodje, jim na-

gajajo ter jih skušajo onemogočiti kot izdajalce resničnih delavskih interesov.

Tudi francosko marksistično časopisje je do stahanovstva zelo rezervirano in nezaupljivo. Francoski marksisti pravijo, da stahanovstvo ni nobena novost. Socialistični »Le Peuple« piše 14. dec. 1935: »S tehnične strani stahanovstvo ni noben čudež. Vse, kar (stahanovstvo) prinaša, kapitalistična industrija že pozna. Gre tu za empirične poizkuse, ki se približujejo taylorizmu, toda brez metodične analize ritma v delu. Če mu hočemo najti točnejšo primerjavo, je treba pogledati le izkušnje, ki jih n. pr. naši zidarji prav dobro poznajo...« Nadalje jih odbijajo bajne rekordne številke o uspehih, ki da jih stahanovci dosegajo. »Z vsemi pripomočki moderne tehnike in po najizkušenejših metodah stroge delitve in racionalizacije dela« — tako pravi francoski rudarji — »ne moremo izkopati v 6 urah nad 100 ton premoga.« »Le Populaire« (marksističen) 26. dec. 1935 piše: »Kljub dobrim in slabim razlogom, ki bi jih mogli navesti v opravičilo taki obliki propagande, bi bili raje, da bi nam Rusijo predstavili drugače, kakor s fantastičnimi številkami, drugače kakor z legendami in čudovitimi pripovedkami.« V isti številki tega lista pravi neznani pisec, da ve, kako ga bodo proti tem očitkom zavrnil. Ruski delavci da delajo zase in ne za kapitalistične delničarje, zato delajo z entuziazmom. Toda — tako nadaljuje — odlični stahanovci prejemale dodatne rublje in uživajo privilegije. Pa drugi, ki rove z opaži opremljajo, ki gradijo nasipe, odvažajo premog, ki pomagajo tem rekorderjem in jim omogočajo rekorde, kakšna je njihova plača, kje so njihovi privilegiji? In vendar so le ti pravi poklicni delavci, oni drugi so rekorderji.

Prava slika.

Donos povprečnega ruskega delavca je majhen. Velika industrijska podjetja se ne morejo vzdrževati sama, ampak mora kriti država njihove stroške iz drugih sredstev. Stahanovstvo pa naj bi bila gonilna sila, ki bi zvišala produktivno moč ruskega delavca, odstranila lenobo, polovičarstvo, neizkušnost, nestalnost v določeni stroki itd.

Glavni vzrok stahanovske propagande pa je absolutna potreba po zvišanju delavskih plač. Materielno stanje ruskega delavca postaja neznosno. Mesečno zasluži 150—250 rubljev, bolje plačani nekoliko več. Kako naj s tem živi, ko pa že en par čevljev stane 200 rubljev. Kje je hrana, obleka, da o drugih potrebah ne govorimo? Življenje ruskih družin je obupno. Družinski proračun se za silo uravnovesi le, če je tudi žena nameščena. Stahanov ni iskal drugih delovnih metod iz ljubezni ali »svete boljševiske stvari«, ampak iz potrebe po kruhu in povečanju zaslužka.

Tragika ruskega delavca je v tem, da njegovo neznosno stanje izrabljajo židovsko-sovjetski izkoriščevalci ruskega narodnega premoženja v svoje namene, pri tem pa mu pridigajo, da se bori za interese delavskih mas. Stahanovstvo je dokaz nezdržnosti komunističnih načel in je v bistvu posnemanje kapitalističnih metod (taylorizem!). Rudeči ruski in rumeni zapadni kapitalisti pa kažejo na uspehe stahanovcev in pritiskajo na ostale delavce, naj tudi oni toliko proizvajajo, pa bodo bolje plačani...

Koroški Slovenci

Nekaj misli iz predavanja predsednika koroškega kluba:

Podoba je, kakor da smo zadremali, da prav nič ne vidimo, kako tam gori onstran Karavank vene kri naše krvi, katero je »pravica«, ki le z mogočnimi bataljoni maršira, odtrgala od našega narodnega telesa. Zato je prav, da si vsaj malo osvežimo zgodovino koroških Slovencev pri plebiscitu, ki je — kakor celotna koroška zgodovina sploh — vsa prepletena z borbo proti germanizaciji in nemški mentaliteti.

Po plebiscitu, ki je bil izveden v zelo čudnih okoliščinah, je prišlo pod Avstrijo kakih 100.000 Slovencev. Od teh je polovica narodno zavedna, četrtnina mlačna, med zadnjo četrtnino pa spadajo renegati — večinoma polinteligenti, ki so hujši sovražniki in preganjalci Slovencev, kakor Nemci sami. V demokratični dobi avstrijske republike so nastopali koroški Slovenci vseh prepričanj enotno in so se posluževali demokratičnih ustanov bodisi v politiki, bodisi v gospodarstvu. Pri prvih volitvah (po plebiscitu) so dobili dva slovenska poslanca. Nasprotno pa so koroški Nemci vseh svetovnih naziranj združeni v Heimatbundu, v katerega so že pred plebiscitom stopili zastopniki vseh nemških strank. Heimatbund še deluje in pospešuje germanizacijo na slovenskem ozemlju. Ko je bila v Jugoslaviji aktualna ureditev odnosov nemške narodne manjšine, so tudi na Koroškem vse nemške stranke podpisale predlog za kulturno avtonomijo koroških Slovencev. Ko pa so bili Nemci pri nas saturirani — in na to so čakali — je predlog za kulturno avtonomijo koroških Slovencev zaspal.

Dobo avstrijskega avtoritarnega režima označuje borba proti marksizmu in narodnemu socializmu. Slovenci so šli z vlado in so pri obeh revolucijah dokazali svoj patriotizem. Slovenski renegati, pravi gadi, ki si jih je vzgajala Avstrija, so se vsi postavili na protirežimsko, hitlerjevsko stran. Pokojni kancler Dollfuss je pač obljubil, da bo z renegati presekal, pa je prežgodaj umrl. Po ponesrečenih rjavi revoluciji so vsi ti protidržavni elementi stopili v režimske organizacije, odkoder sipljejo ogenj na Slovence, katerih patriotizem je Avstrija v najkritičnejših časih dobro preizkusila.

Imamo pa še nekaj svetne inteligence. Koro-

ških bogoslovcev je sedaj sedem. Po plebiscitu smo zgubili 42 slovenskih duhovnikov.

Šolstvo. Koroška deželna vlada je skoraj popolnoma ukinila slovenski pouk na ljudskih in srednjih šolah. Pred leti so uvedli na celovški gimnaziji madjarščino kot obvezni jezik namesto slovenščine, dočim se poučuje slovenščina le kot prosti predmet za nemške dijake. Prej smo imeli na Koroškem dve privatni (Št. Rupert in Št. Jakob) in okroglo 80 utrakvističnih šol. Danes sta na Koroškem le dva slovenska učitelja in 4 utrakvistične šole, kjer se še vrši celo prvo leto pouk v slovenščini. Pomenjenih je 29 šol, po ostalih šolah pa kakih 6 tednov poučujejo deco v »koroškem dialektu«, dokler se za silo ne privadi nemščine. Slovenski katehet mora najprej naučiti otroke latinice, da lahko berejo slovenski katekizem. Na celovški gimnaziji je kakih 60 navdušenih slovenskih srednješolcev. Slovenskih koroških akademikov je dvanajst.

Društveno življenje koroških Slovencev je precej živahno. Mnoge naloge, ki bi jih morala izvrševati šola, padejo tam na slovenska društva, saj morajo nositi vso težo izobraževalnega dela. Na Koroškem je 33 novoustanovljenih pevskih odsekov, številni cerkveni zbori, 4 ženski zbori, 6 tamburaških in 3 gasilska društva s slovenskim poveljevalnim jezikom. Dekliška društva so podrejena dekliški centrali v Celovcu. Obstoja še društvo diletantov, snujejo pa se sportna društva v Podjunu.

Zemlja je trdno v rokah slovenskega kmeta. Vlada je sicer naselila kakih 120 po večini protestantskih rajhovskih družin, ki so bile pozneje središče hitlerjevske propagande. Slovenski kmetje so organizirani v Kmečki zvezi so po večini trdni in stanovsko ponosni. Kreditnih zadrug imajo Slovenci 32, poleg teh pa še nekaj živinorejskih in eno prodajno.

Koroški slovenski rod je v svojih osnovah zdrav in klen. Če avstrijska statistika uradno prizna samo 24.857 Slovencev, še to ne pomeni, da jih ni 100.000. Nemci naj računajo s tem, da je Koroška za nas realno vprašanje in da ne bomo nikdar dopustili, da bi se na koroških tleh ponovila zgodovina Polabskih Slovanov.

Nekaj glos k bedi sovjetske družine

(Konec.)

Protidružinski refleksi sovjetske doktrine je prodrli s posebno ostrino na dan tudi v vprašanju sklepanja zakonov in ločitve.

Sovjeti so se takoj spočetka začeli z vso silo boriti zoper versko poroko. Z raznimi ukrepi se jim je to v veliki meri posrečilo. Tako so premaknili zakon z njegovega globokega temelja in pospešili neizogiben proces moralnega razkroja. Poroka je postala goli formalni akt, le vpis v civilno knjigo. Dostavi, da si zakonca ne dolgujeta zvestobe, da je celo bivališče zakoncev postavljeno izven vprašanja, pa boš imel celotno sliko... Tudi ločitev je zgolj formalnost.

Dva ruska humorista Iif in Petrov sta objavila v »Pravdi« 7. jun. 1935 članek o materinstvu, kjer pišeta doslovno: »Pri nas je poroka kaj lahka stvar, ločitev še lažja. Da povemo golo resnico, lažje je ločiti se nego pravilno izpolniti prijavn listek, dobiti koristno pojasnilo ali kupiti na deželi petrolej. Lahkoča, ki jo zlorablja!«

Gotovo je, da je ločitev še lažja ko poroka. Za poroko je treba vsaj dveh; zadosti je pa že ustna izjava enega zakonca za ločitev. Še točneje — zakonca se moreta ločiti brez kakršnekoli predhodne, tudi ustne izjave.

Odnosi med moškim in žensko so torej dobivali v družinskem življenju svojevrstno lice, ki nam ga kaj dobro pokažejo statistike. L. 1925 se je 29% moskovskih civilno poročenih parov tudi cerkveno poročilo; v l. 1935 je to število zdrknilo pod 0.5% (0.3% v prvih petih mesecih leta). Vrnimo se k civilnim porokam. Med 1911 in 1913 je bilo povprečno število porok 81 na 10.000 prebivalcev letno. L. 1924 je naraslo to število na 109. Slednjič so l. 1934 v Moskvi (prejšnji številki se nanašata na vso deželo) slavili 125 porok na 10.000 prebivalcev. Nad številom porok se torej sovjeti ne morejo pritoževati. Samo... samo, če je bilo v lanskem maju, da vzamemo en primer, 4.381 porok, je bilo v istem času 2.040 ločitev. In povprečno število l. 1934 je bilo: 37 ločitev na 100 porok.

Velik vzrok za to nenormalno stanje je razviden iz statistik. 21% nadzorovanih parov se je poročilo, ne da bi se poblize poznalo več ko en mesec in 50% žensk se je poročilo pod 20. letom. In za zaključek navedimo nič manj poučno številko: več ko 30% ločitev gre na račun »neskladnosti značajev«. Ob naravnost presenetljivi, da ne rečemo »rekordni« možnosti poroke, se ne smemo temu čuditi.

ga pa kritika v celoti še ni ocenila. Lukež Pečar — ubogi zlodej, kakor ga ljudje imenujejo, je nekoliko omejen, a sicer dober in pošten človek; toda kljub temu že od mladosti objekt preziranja in zasmevanja (Vaška krutost!) Seveda ta stvar ne ostane brez vpliva nanj. Postal je nezaupljiv do vseh, čutil se je že zgodaj inferiornega, nikjer ni našel več odkritega srca. Odtod njegov prav poseben pogled na svet. Že kot otrok je moral od doma. Prav za prav čisto slušajno in nepričakovano je dobil to, o čemer je vedno sanjal, a o čemer je bil tudi trdno prepričan, da nikdar imel ne bo: ženo! Rozalka, sicer res malo omejeno, a vendarle ženo. Z njo še košček zemlje, hišo, kravo in — otroka. Torej prav vse in še več, kot si je želel. Delal je kot živina in živel z ženo v popolni harmoniji. To mirno potekajoče življenje mu prekine nenadna nesreča. Sekal in trebil je drva, — med tem pa mu odpeljejo ženo v norišnico. Da je znorela, so rekli, in se mu smejali. Niti hčerke Pavlinice in krave mu niso pustili. Utemeljevali so, da mu zastoj nihče ne bo redil otroka. Ko mu Košan pokosi še travnik, je Lukežu preveč. Zdi se mu, da vse preži le na njegovo zemljo. Odtod pa njegova nesreča. V omotični razburjenosti zažge Košanu kopje dračja. Požar se razširi, Lukeža odpeljejo v zapore. Po nekaj mesecih se vrne in dobi Rozalko že doma. Sreče in zadovoljstva ni več. Rozalka se je čudno spremenila v odnosu do njega. Poleg tega lakota; Lukež hodi v brezdelju okoli, a jesti vendar hočejo: on, ona in ono. Zato nesoglasje. Še nova epizoda, ki postane za Lukeža usodna. Dobil je delo. Smreke hodi sekat. Od jutra do večera, vsak dan. Zena je sama z otrokom doma. K njej začne zahajati Frelih, meščan, ki nadzoruje delavce. Lukežu se posmehujejo, da vse vre v njem. Frelih se ga zboji in odide v mesto. Rozalka za njim. Sama! Pavlinca pa joče doma. Lukežu je neznosno. Povsod posmeh, lačen otrok, a žene nikjer. Rozalka se povrne. Pojavijo se znaki abnormalnosti. Lukeža sovraži in se ga boji. Ko spi, ga s polenom ubije. Zakaj? »Ne bo me tepel. Ubila sem ga,« je njen odgovor, da si ni tepel. Roman je torej snovno življenjska zgodba Lukeža Pečarja in njegove žene. Obadva sta si silno podobna, samosvoja, notranje sorodna in kot taka le malo diferencirana. Kljub tej notranji sorodnosti jih pisatelj končno dovede v disharmonijo, v popolno notranjo ločitev in družinsko tragedijo. Romantična in neverjetna je Rozalkina ljubezen do Freliha, a še tem manj nereseničen se zdi njegov odnos do nje — abnormalne ženske. Boljše, kot osrednji osebi, so očrtane bočne osebe, Rožanec, Mejač in drugi, ki kot taki odločilno posegajo v potek Lukeževega življenja. Roman je osnovno romantičen, kompozicijsko preprost in kaže vse značilnosti Bevkovega pripovedovanja. Krepek naroden izraz, ki prehaja večkrat v naturalistično izrazje, živahen in sočen dialog, močen čut s narodo in zemljo, poznanje psihe kmečkega človeka in široka epika.

»Ti si skala.« Akademska zveza je izdala in založila knjizico »Ti si skala«. Z ognjevitno besedo so akademiki v tej

knjigi izpovedali svojo vero v božjo ustanovo papeštva. V današnjem času, ko nas preganja in preveva »Katoliški strah«, ali »katoliška strahopetnost«, je ta beseda prava izpoved katoliškega poguma in katoliški pogum akademske mladine je v resnici dobrodejno zdravilo za bolehalost, za lažiumetnost, za opolzki naturalizem našega časa, kakor se goji semtertja v filmu, narodnem gledališču itd.

Knjižica stane samo 5 Din: vsak akademik in vsak inteligent naj jo ima!

★

»V hrvaški luči«. »Jutro« z dne 1. februarja t. l. je objavilo podobo »Straže v viharju« v »hrvaški luči«; po tej najnovejši informaciji »Jutra« sveti hrvaška luč iz »Narodne Omladine« — lista srbijanskih akademikov jugofašistične smeri, ki so vpisani na zagrebški univerzi. Ni nam znano, ali je hotelo »Jutro« s to senzacijsko manifestirati svojo duhovitost ali pa je morda »Jutro« beležkar »farbenblind«.

Popravek: V 9. številu »Straže« na str. 73 v članku »Sestav krščanske ljudske države« je pomotoma izostalo nekaj stavkov, radi česar bi utegnili kdo napačno tolmačiti omenjeni sestavek, ki smo ga povzeli iz zaključnih misli Žebota C. v govoru na »Tednu Danice«. Pod podnaslovom »gospodarstvo« se pravilno glasi točka 2.:

»Ker je človek-osebnost vir in namen vse življenjske dejavnosti in ker je neodvisna gospodarska obstojnost pogoj osnovne človečanske svobode in razvoja osebnostnih sposobnosti, zato je brez dvoma ideal prave socialne obnove: gospodarska samostojnost in neodvisnost vsakega človeka. Vsled razvoja modernega gospodarstva in racionalizacije načina produkcije ter že po sami naravi nekaterih gospodarskih panog pa je žalibog dosegla naznančena ideala v izvestnih delih gospodarske produkcije močno ovirana ali celo nemogoča in to predvsem na področju onih gospodarskih panog, ki že po naravi in ustroju svojih produktov terjajo sistem industrijskih veleobratov. Da pa se teža, in hlad sicer nujnega, socialno in moralno pa malokdaj upravičenega samo-delavskega meznega razmerja omili, nastopi pred nas nujnost podružabljenja (toda ne podružabljenja v komunističnem in kapitalistično-estetičnem smislu, temveč v smislu krščanskega občestveno (organsko-samo-upravnega načela). Zato se industrijski veleobrati in rudniki podružabijo (po načelu samoupravne upravičenosti od manjših edinic navzgor).

OBZORNIK

Sodba nekatoličana o papežu Piju XI. v misijonski deželi. Vodilni list na otoku Ceylonu: »The Ceylon Daily News« je pisal ob lanski obletnici kronanja Pija XI: »Čar Njegove osebnosti, ki ga dojemajo tudi izven Njegove Cerkve, objema ves svet. V 13 letih je postal papež ena najčastitlivejših osebnosti našega časa. Tudi tisti, komur je ideja papeštva tuja, se ne more protiviti njegovim

To neverjetno razbrzdano stanje je napovedal že Lenin. Imel je še toliko časa, da je zagnal svarilni krik in pritegnil prvih pozornost stranke na problem, ki nas zanima.

»Pri nas v Rusiji«, piše Lenin, »polaga velik del mladine mnogo vneme v to, da »preizkuje meščansko moralo.« Dostavimo, da gre za našo najboljšo mladino, ki moremo od nje mnogo pričakovati. Novo ponašanje mladih se sklicuje na »revolucionarno« in »komunistično« teorijo. Toda jaz, ki sem star, se ne dam vplivati od te terminologije. Nikakor nisem nespravljiv asket. Toda priznati moram, da se mi zdi tako zvani »seksualni prepoved« mladih — in često tudi starih — nadaljevanje stare meščanske tradicije javnih hiš...

»Gotovo je znana slavna teorija, ki se po njej zdi zadovoljevanje spolnih želja v komunistični družbi, tako preprosto in brez vsake važnosti kot sprazniti kozarec vode. Ta teorija s kozarcem vode je bila usodna za dobron del naše mladine... Vendar stvari niso tako preproste. Gotovo je prav, da žejo pogasimo. Toda normalen človek — v normalnih okoliščinah — se ne bo zleknil v blato, da bi pil vodo iz kanalov. Bo mar segel po kozarcu, ki so ga umazale neznane ustnice?... In socialna stran, ki jo pozabljajo: kajti, piti vodo, to je individualni akt, dočim zadeva ljubezen dveh bitij in celo tretje!... Hipertrofija seksualnosti ne samo da ne večja življenjskega veselja, marveč ga še celo podira.«

Toda treba je bilo, da je popolni moralni razkroj dal čutiti vso nevarnost, ki jo vsebuje za družabni red, da je prišel moralni testament Leninov do »aktualnosti«.

Človek je celota: seksualna demoralizacija je zavzela počasi vse panoge moralnega, socialnega in individualnega življenja. Zanikati moralo pomeni izpodkopati temelj družbi, izročiti jo prej ali slej v neizbežno smrt; o tem so se, dasi ne tako kmalu in šele po nevarnem eksperimentiranju, mogli prepričati tudi sovjetski voditelji. Toda preden so kaj

ukrenili, jih je reakcija zdravih ljudskih elementov, zdrave človeške zavesti, ki se je po dolgih letih blodenj in zmot zbrala ter začela delo poglobitve, prisilila na v uvodu naznačeno pot.

Negacija morale je vodila deželo in režim v zagato. Rdeči učitelji in voditelji so se mogli prepričati, da povojne mladinske generacije enostavno ne morejo vladati. Nepremagljivo dviganje asocijalnih in antisocialnih elementov je postavljalo na tehtnico celo vprašanje eksistence družbe kot take. Treba je bilo reagirati, treba je bilo preokreniti smer, preden bi bil socialni nered, ki je sledil moralnem razkroju, preočiten. Žrtvujoč logiko svojega sistema čutu samoobrambe, so se rdeči voditelji odločili, da pospešijo z vsemi sredstvi spontano reakcijo »zdrave dežele« zoper kali razkroja in smrti.

Gotovo je imela pri moralnem razkroju slabost človeške narave dokajšen — lahko da pretežen delež. Toda vprašanje je, ali ni bila ta slabost gojena, organizirana, izrabljana. Namesto, da bi zakoniti ukrepi ščitili človeka, so ga še bolj izprijali.

Sovjeti so se torej lahko prepričali, da pot, ki vodi od splava do anarhije, od osebnega nereda do socialnega, ni dolga. V njihov sistem so se jim z vso nujnostjo vsiljevale kategorije dobrega in zlega, kategorije, ki so o njih nekoč trdili, da so le fikcije, ki se jih poslužuje gospodujoči razred za opravičilo svoji tiraniji. Odtod torej vsa poplava za vzgledno družinsko življenje, katerega zgled jim je baje dal Lenin in daje Stalin.

Seveda moramo z vso rezerviranostjo in skepsjo slediti temu moralnemu preokretu. Za ozdravitev sovjetske družine bi bilo treba zdravega ozračja, ozračja, ki bi ga morala ustvariti popolna preureditev sovjetske zakonodaje in dolgoletna ter potrpežljiva vzgoja sovjetske mladine v čisto drugi smeri nego so jo doslej vzgajali. Predvsem pa je zato potrebna vera. Odnosi med možem in ženo na eni strani ter otroci in starši na drugi bi morali dobiti čisto drugo lice nego ga imajo danes.

Pof in cilj zadružništva

(Krekov »Socialni načrt« — nadaljevanje.)

Gospodarski razvoj je kmalu vodil v delitev dela in diferenciacijo gospodarskih panog; nastali so različni stanovi, ki so vsak na svoj način pripomogli k nadaljnemu ne le gospodarskemu, temveč tudi kulturnemu razvoju. Nastop modernega kapitalističnega gospodarstva je v marsičem zavrl njihov razvoj. Res je, da so se z izdelki kapitalističnega gospodarstva okoristili tudi nižji gospodarski sloji — tehnika prodira v kmetijstvo in obrt, kar vodi tudi k zboljšanju produkcije — vendar so slabe socialne posledice kapitalizma mnogo večje, kakor pa je moderni razvoj in zgolj abstraktno-tehnični napredek nudil nižjim plastem.

Kapitalizem je začel razkrajati in uničevati tudi obrtniške ustanove. Ona stara cehovska enotnost je vedno bolj izginjala, posameznik pa ni imel toliko opornih sil, da bi se mogel braniti proti naglo napredujočemu gospodarskemu liberalizmu.

Če gledamo v starih obrtniških cehih idejo skupnosti, ki se je morala umakniti liberalizmu, potem vidimo sedaj zopet to idejo v popolnejši, drugi obliki. Svetovna vojna kot posledica imperializma in kapitalizma je opozorila svet in zlasti vse one, ki so videli namen vsega življenja v tehniki in gospodarstvu, na posledice pretiranega enostranskega-tehničnega (materialističnega) gledanja na svet; še močnejši povdarek je dala posledicam sedanja splošna kriza.

Nujno se je zopet pojavila ideja človeškega stanovskega občestva in poklicne diferenciacije, ki jo je kapitalizem na eni strani uničil v njeni takratni obliki cehovstva, na drugi strani pa jo je nehote in indirektno zopet poklical v živ-

ljenje v njeni popolnejši vsebini, podprti s stanovskimi oblikami zadružništva.

Saj poznate močno moderno gibanje za totalno družabno obnovo v smislu krščanske ljudske države. Toda danes hočemo nadaljevati z analizo Krekovega »socialnega programa« in spoznati, koliko se je že Krekova zamisel približala modernemu krščanskemu idealu družabne obnove.

Ob nastopu kapitalističnega gospodarstva v stari Avstriji so bili obrtniški stanovi v njej v podobnem položaju kakor po drugih državah ob začetku kapitalizma. Saj so obrtniki povsod večinoma tisti mali ljudje, ki tvorijo s kmeti takozvani »srednji« sloj, čeprav se danes že skoro večina obrtnikov in poljedelcev več ne razlikuje glede dohodkov, dela in vsega življenja od industrijskih delavcev. »Srednjega« sloja danes prav za prav ni več, ker bo kmalu popolnoma proletariziran! Kapitalistična doba (tako v rumenem kot v rdečem sistemu) pozna samo še dva — ne stanova, temveč »razreda«: kapitalistično-oligarhični in proletarski!

Krek je že takrat videl ta razvoj in propad tudi obrtniških stanov. Zato je v svojem »Socialnem načrtu« postavil tudi temelje za zadružno organizacijo. Saj ta svoj načrt imenuje socialni načrt »slovenskih delavskih stanov«, med katere šteje kmetijski, obrtniški in delavske industrijske stanove.

Za rešitev obrtniških stanov zahteva — podobno kot smo videli za kmetijski stan — samostojne, avtonomne zadruge, ki naj jih oživlja duh vzajemnosti in medsebojne

ljubezni. Prava medsebojna ljubezen pa je le krščanska ljubezen; zato mora v teh zadrugah in v njihovih članih krepko zaživeti krščanstvo, ki bo dalo duhu vzajemnosti pravo nepotvorjeno vsebino.

Področje teh zadrug naj bi bilo zelo obširno, mnogo večje kot starih cehev, ki so s svojo nenaravno okostenelostjo in politično-gospodujočim pojmovanjem stanovske ideje in oblik — Herrschaftständische Ordnung — ne malo zakrivilo izbruh individualizma, ki je v stoletnem razvoju družabno občestvo razbil — atomiziral. Že Krek jim odkazuje celo nekatere napol javnopravne funkcije. Te zadruge vodijo vse strokovne izpite, urejujejo razmerje med pomočniki in mojstri, skrbijo za njihovo splošno, posebno pa za strokovno izobrazbo, sprejemajo nove vajence in jih dodeljujejo posameznim mojstrom; določajo tudi pravila za vajence, učno pogodbo in dobo vajeništva ter njihove izpite. Posebno paznjo morajo zadruge posvečati tudi kvaliteti izdelkov svojih članov. Zadrugniki morajo izdelovati dobro in pošteno blago. Pri tem stremljenju se zadruge poslužujejo strokovnih knjižnic; zlasti pa svojih strokovnih šol. Podobno kakor stari cehi, morajo tudi Krekove obrtniške zadruge skrbeti za bolne člane, bodisi za vajence ali pomočnike.

Ker vse delo temelji na krščanski ljubezni in pravičnosti, morajo zadruge pospeševati versko in moralno vzgojo svojih članov. Pomoč pri tem delu jim nudijo katoliška društva (katoliška društva rokodelskih pomočnikov, katoliška delavska društva). Poleg tega morajo zadruge tudi v vseh ozirih podpirati potujoče pomočnike. — To je vzgojno-moralni, notranji delokrog. Zunanji, gospodarski pa naj obsega sledeča združna udeleževanja:

Zadruge skupno nabavljajo stroje, da tako omogočijo tudi malim obrtnikom koristi modernih strojev; skupno kupujejo surovine, gradijo združna skladišča in prodajalnice izdelkov zadrugnikov (kako zelo važno!). Za kreditne potrebe članov se osnuje pri vsaki drugi poseben kreditni oddelek — »po načelu vzajemnosti«. Kot glavni cilj teh zadrug pa Krek postavlja popolno osamosvojitvev

obrtniških stanov. Poseben zakon naj bi določal, da smejo samo te zadruge v večjem obsegu prodajati izdelke malih obrtnikov. Za to naj bi služila že omenjena združna skladišča in prodajalnice, ki naj bi jih občine, dežela in država oprostile večjih davščin in jim dale tudi druge olajšave. (Zaščita pred neupravičeno industrijalizacijo obrtnih panog.)

Poleg zahtev po teh zadrugah postavlja Krek še druge mere za rešitev obrtniških stanov, predvsem samostojne obrtne zbornice in obrtna sodišča, ki naj bodo obvezna prva inštanca v vseh zadevah male obrti. Država pa naj malo obrt podpira s strogim nadzorstvom nad konfekcijo, »kjer se z izrabljanjem ubožnih obrtnikov, ki nimajo dela, izdeluje slabo blago v neizmerno škodo krojaškemu obrtnemu stanu; vsak konfeksionar mora imeti usposobljenost za svoje delo; voditi mora izkaz vseh svojih delavcev in njihovega zaslужka pod nadzorstvom zadrug, h katerim spada konfekcijska obrt in pod nadzorstvom države —«. Obrtni pomočniki, ki delajo za mojstra ali podjetnika doma, naj se odpravijo, država naj omeji krošnjarstvo, izda stroge določbe proti bazarjem, »ki so prave goljučne pijavke za ljudstvo« ter uredi tudi delo po jetnišnicah tako, da ne bo v škodo male obrti. Pri vseh strokah se uvede najmanj 36 urni nedeljski počitek; država naj s primernimi zakoni uredi tudi stanovanjsko vprašanje obrtnikov ter jim naj s svojo pomočjo nudi možnost, da pridejo do lastnih domov (pač ideal vseh stanov).

To je minimum zahtev za rešitev propadajočih obrtniških stanov. Kako je šel razvoj, nam posebno pove današnje stanje teh stanov. Povsod vidimo še celo v zadnjih letih, ko že vlada povsod kriza, prodiranje kapitalizma v vseh smereh. Le malo je bilo teh stanovskih zadrug, ki bi se edine mogle uspešno ustavljati prodiranju kapitalizma. Tudi imamo takozvano zbornico za obrt, trgovino in industrijo. Toda, koliko je storila javnost, država, za rešitev male obrti? Kakor povsod drugod so bila tudi pri nas odprta vrata na stečaj kapitalizmu, ki je tudi obrt skoraj že popolnoma uničil. Tudi za naše domače razmere že velja: obrtniški stanovi so proletarizirani!

Beseda o sportu

Sport si je osvojil svet in mnogi se vesele njegovega razmaha. Drugi pa ga gledajo kot zlo, češ da so opazili na mladini njegove kvarne vplive. Toda ni danes naš namen razpravljati o vplivu sporta na telo, na človekov fizični razvoj in napredek. Izpregovorili bomo le besedo o odnosu in vplivu sporta na moralno in duhovno rast današnje mladine.

Kaj je sport? Sport je smotrno vežbanje telesa, ki človeka krepi, ohranja njegovo zdravje, množi njegovo odpornost in sposobnost za telesno ali duševno delo, mu je v razvedrilo in končno pospešuje njegovo lepoto. Vse to pa skuša doseči v skladu z duševnostjo in upoštevajoč vsa človekova svojstva. Sport naj vežba in utrjuje telo, zadovoljevati pa mora tudi človekovo duševno plat in ji vsaj ne nasprotovati. Sportu je namen telesna moč in dovršenost, nič manj važna pa mu ne sme biti vzporedna notranja izpopolnitev, namreč krepitev volje, požrtvovalnost, nesebičnost in samopremagovanje. Za redno dnevno telovadbo ali za sistematičen trening je treba volje. Mnogim udobnostim in užitek se je treba odreči. Moti se, kdor misli, da je samo veselje tisto, ki sportnika vzdržuje pri vežbanju. Res je, da igra veselje tudi tukaj veliko vlogo, kakor pač povsod v življenju. Saj si tudi poklic izberemo, ker čutimo veselje do opravil, ki jih dotični poklic nalaga. A kdo bi si upal trditi, da poklicne dolžnosti prenaša brez žrtev in težav. Res

je tudi, da se sport goji običajno le za zabavo. Toda sport, sistematičen in stalen, ki edini more roditi tudi prave uspehe, fizične in moralne, zahteva obilo težkih žrtev, pod katerimi večina takozvanih sportnikov klone in odneha in sicer prav zato, ker samo veselje ne zadostuje.

Sport hoče plemenite borbenosti in zahteva samopremagovanje. Sportnik, ki je n. pr. pri smučki tekmi zmožen na nepošten način skrajšati progo in se tako preriniti na katero prvih mest, ni sportnik in je namen sporta docela zgrešil. Žal se taki in podobni primeri v vseh panogah sporta pogosto dogajajo. Vsakogar sicer boli, če je bil premagan. A pravi sportnik bo udušil v sebi tako neplemenito častiteljnost in zavist ter iskreno ponudil zmagovalcu roko in mu čestital.

Ni treba še posebej poudarjati kako je sport, ki se goji pravilno, brez pretiravanja in samovoljnosti, v korist zdravju in kako pametno uporablja energijo, ki se nabira v doraščajoči mladini in čisto ne ve ne kod ne kam.

Žal pa moramo priznati, da sport, kakor se danes ponekod pri nas goji, svojem namenu v marsičem prav malo odgovarja. Sportniki, ki bi jih po pravici mogli nazvati s tem imenom, so skoro izjeme. Mnogo je mladih ljudi, ki so izgubili smisel za vse drugo in se slepo predali sportu. Zanimarili so stanovske dolžnosti, izgubili moralo, posuroveli

osebnosti. Toliko je energije, toliko je prikupljivosti v njem, da ves svet posluša, ko spregovori. Razsojevalec je, ki ima najfinejši čut za npravne vrednote, pravičnost in svobodo. — Povsod in vedno je na strani dobrega, ki ga vedno brani... Povzpeli se je do duhovnega voditelja Evrope sredi kaosa, ki grozi uničiti ves svet. Papež ne posega niti v politične in socialne zadeve katerekoli dežele niti v medsebojne odnose dežel. Svoj glas dvigne samo, kadar je npravni red v nevarnosti in se zapostavljajo načela božje pravičnosti. Njegova brez-pogojna iskrenost je vzvišena nad vsak dvom. Ime Pij... znači »pietas«, ki ga odklikuje in ki mu osvoji vsa srca. Toda mi se spomnimo, da se imenuje tudi Ahil, ime, ki je združeno s heroizmom...«

Die Stimmen der Zeit — časopis za sodobno duhovno življenje — po odredbi državnega in pruskega notranjega ministra ne smejo izhajati od decembra 1935 do 31. marca 1936.

Preimenovanje posameznih zgodnjih zgodovinskih obdobjih zahteva Nemeč E. Peters. Te nove zgodovinske označbe naj bi bile obvezne za vso Nemčijo. E. Peters predlaga n. pr.: Zgodnja germanska doba namesto »bronasta doba«, visokogermanska doba namesto »rimsko cesarstvo«, poznogermanska doba namesto »doba preseljevanja narodov«, nemški srednji vek namesto »slovanska doba«.

Brezbožniška univerza. V oktobru lanskega leta je bil ustanovljen v Parizu antireligiozni institut, na katerem predavajo profesorji z izrazito brezbožniško tendenco, da bi tako lažje prodrli njihovi nazori med krščanske mase. Ta brezbožniška univerza naj postane ponos antireligioznega gibanja v Franciji. V zvezi s tem moramo poudariti, da so si postavili francoski svobodomiselniki, ki so pred kratkim zborovali v Alzaciji, za glavni cilj, upostaviti polno organizatorično enotnost svobodomiselskega gibanja, tako da bodo mogli v kratkem misliti na stopitev z aktivnimi brezbožniki iz Moskve.

AKADEMIČARKE

Zveza društev francoskih katoliških akademičark. Francoske katoliške akademičarke imajo svojo društveno centralo, ki stoji pod vodstvom K. A. in je včlanjena v mednarodnem sekretariatu kat. akademikov Pax Romana. Program zveze poudarja predvsem dva cilja: a) religiozno formacijo in poglobitev krščanskega življenja vsake študentke s skupno molitvijo, študijem, notranjo poglobitvijo in b) apostolat na univerzi. Društva kat. akademičark so bila ustanovljena v letih 1913—20, l. 1922. pa so se strnila ta društva v posebno centralo. Gibanje je izšlo iz Bordeaux-a in se je hitro razširilo po Franciji. Skupni kongresi so vili dekletom novega poguma. Zveza ima več poklicnih sekretariatov: medicinski, juridični, farmacijski, misijonski (ki je v zvezi z misijonsko ligo francoskih akademikov), socialni, odsek za izmenjavo s tujino, za poklicno orientacijo i. t. d. V počitnicah prireja zveza taborjenja in študijske tedne. Zvezin organ je »Etudiante Catholique«.

SPORT

Z današnje številke odpiramo na željo naših naročnikov in čitateljev sportno rubriko v »Straži«. O potrebi te rubrike, menimo, da ni treba izglabljeti besed. Sport je danes velesila in ne bi bilo prav, da bi mi, katoličani, le od daleč gledali nanj. — Vse preveč vidimo v sportu črne strani. Res, da sport ni brez napak, mnogo nezdravega je v sportu in prav tu moramo začeti mi in naša naloga je, da se borimo z vsemi sredstvi proti nezdravim izrodkom v sodobnem sportu in podpiramo vse kar je zdravega, dobrega in koristnega v njem. Sport sam ne sme postati cilj, biti nam mora le sredstvo. Kdo bolj potrebuje gibanja ne svezem zraku, komu je bolj potrebno razvedrilo, kakor študentu, ki cele dneve sedi v zahotli sobi pri napornem studiju. Naša rubrika bo zato v prvi vrsti namenjena dijaškemu sportu. Prosimo vse one, ki bi imeli veselje za sodelovanje, da nam pošiljajo svoje prispevke. Pri našali bomo od časa do časa tudi idejne članke o sportu.

Zimska olimpijada. Pažnja vsega spornega sveta je te dneve obrnjena v mali kraj na južnem Bavarskem, v Garmisch-Partenkirchen. Tam se vrši četrta zimska olimpijada. 28 držav se bori za prvenstvo v vseh panogah zimskega sporta. Tudi Jugoslavija je zastopana. Velik ponos nas navdaja, da zastopajo našo državo na teh tekmah sami Slovenci. Ko je korakalo ob slovesni otvoritvi 28 narodov v areno olimpijskega stadiona, so se slišala povelja v 28 jezikih in med temi se je prvič v zgodovini slišalo v olimpijski areni — tudi slovensko povelje. Ponosni smo Slovenci, ponosna pa mora biti na nas vsa država. Veseli nas posebno to, da imajo Slovenci jugoslovansko prvenstvo vprav v najlepših in najbolj zdravih sportnih panogah: v smučanju, plavanju in lahki atletiki. Zgodilo se je prvič in prepričani smo, ne zadnjič, da zastopajo Jugoslavijo na olimpijadi Slovenci. Prepričani smo, da jo bodo zastopali častno.

Akademski sportni klub je organiziral za svoje tekmovalce enotedenski tekmovalni tečaj na Črnem vrhu nad Jesenicami. Tečaj vodi Jeseničan Volčini. Udeležuje se ga nad 10 tekmovalcev. Po tečaju pa se bodo vršile smučarske tekme za klubsko prvenstvo v smuku, slalomu, teku, smuku za dekleta in teku za začetnike ter v kombinaciji teka, smuka in slaloma. Za prvaka v kombinaciji je razpisano prehodno darilo »Slovenca« — kip zmagovalca. Lani si ga je priboril tov. Šorli Marjan. Ker je letos ASK pridobil nekaj novih talentov, bo borba za prvenstvo zelo ostra in ni mogoče v naprej določiti, kdo bo prvak.

Smučarski izlet na Črni vrh ob priliki klubskih smučarskih tekem pripravlja Akademski sportni klub. Vsi stroški z vožnjo, prehrano in prenočiščem za tri dni bodo znašali samo 50 Din. Udeležijo se lahko izleta tudi netekmovalci. Odhod iz Ljubljane v torek ob 7.18 zjutraj z gorenjskim vlakom. Prijave sprejemata tov. Gajšek in Logar.

in pozabili, da imajo poleg telesa tudi dušo. Iztirjeni in v sebi nedovršeni so v škodo in nadlego sebi, še bolj pa svoji okolici. Gola telesnost, trening, dresi, tekme, prvaki, rekordi, samohvala in podobno je danes alfa in omega precejšnjega dela sportne mladine. Krokanje, izleti mešanih družb, mešano taborenje, svobodni spolni in drugi užitki spadajo mnogim v sportni program. Kar je izven tega, zlasti srčna kultura ali religija in ostalo duhovno ter duševno življenje je zanje terra incognita, nadležna dediščina starih, ki je danes izgubila svojo aktualnost.

Iz vsega navedenega vidimo, da je med sportom v teoriji in med sportom v praksi razlika. Sport se je v mnogočem izrodil. Krivdo na tem nosijo tisti, ki sporta niso razumeli. Če bi namreč delali po načelih sportne ideologije, bi sport tudi v praksi vsaj v glavnem moral roditi one uspehe, ki jih predvideva v teoriji. To priča nešteto vzgledov širrom sveta. Zato sporta kot takega nikakor ne moremo odklanjati, pač pa moramo zatirati zablode, ki jih je praktično udejstvovanje na tem polju rodilo. Sport je zdrav in našemu času potreben. Toda radi na-

pačnega pojmovanja in nepoznanja se je izrodil, kar se pač tudi pri dobri stvari lahko zgodi.

V čem so prav za prav proti sportu najbolj grešili? Poudarjali so le človekovo fizično moč in izpopolnitev, precenjevali so telo, zanemarjali pa vzporedno duhovno rast, čemur je nujno sledila že opisana razklanost.

Sport zahteva disciplinirane organizacije in sistematičnega dela, zahteva pa tudi moralne in duhovne vzgoje. Nikdar ne bi smeli prepustiti mladih in navdušenih ljudi, da goje sport kakor sami hočejo! Upravičen je klic: Dajte mladini igrišče, dajte ji sonca, pustite jo, naj goji sport! A nič manj ni upravičeno zahtevati: Dajte mladini sportne vzgoje! Učite jo ne le borbenosti ampak tudi samopremagovanja, potrpežljivosti in ponižnosti! Prepričajte jo, da mora v prvi vrsti izpolnjevati svoje stanovske dolžnosti in se povsod in v vsem držati reda in discipline. Dopejte ji, da je lepa tudi plemenitost in uslužnost, ne le borba in tekmovanje in da so meje povsod, tudi v sportu.

Vpliv kapitalizma na družbo

Isti svetovnonazorni temelji, iz katerih se je razbohotil kapitalizem, so svoje razkrojevalno delo opravili tudi pri družbi. Individualizem in njega dopolnjujoči liberalizem sta postala tudi vodilni ideji v pojmovanju in oblikovanju družbe.

Za srednji vek je značilna podreditev posameznika družbi. Toda pod vplivom krščanstva, ki je učilo in poudarjalo prostost otrok božjih in ki je poudarjalo pomen in važnost posameznika pred Bogom ter še enakost ljudi pred Njim, je človeška osebnost skozi ves srednji vek vedno bolj dozorevala in postajala tako vedno bolj zmožna samostojnega pravnega in tudi družbi koristnega udejstvovanja. Zato so bile zahteve človeštva koncem srednjega veka po olajšanju in večji sprostivni od družabnih vezi upravičene. Ker pa cehovska organizacija ni imela toliko moči, da bi se po novih zahtevah preuredila, se je ideja individualizma (ko je prehodila vso pot od nominalizma preko senzualizma, empirizma in prosvetljenstva) emancipirala od vere, postala ekstremna ter je združena z liberalizmom po francoski revoluciji postala nositeljica novega družabnega in gospodarskega reda.

Čim pa je individualizem postal ekstremen, to je tak, da je poudarjal samo pravice posameznikov, ki pa jim niso odgovarjale nobene dolžnosti, je postal, dasi nikdar do skrajnosti realiziran, kar je nemožno, vendar v mnogih ozirih kvaren in destruktiven.

Princip avtonomnega in sebi zadostujočega posameznika, ki ima pravico do nemotenega razvoja, je postal podlaga novemu pojmovanju družbe. Po tem principu je mogla družba nastati nujno le po svobodni pogodbi, ki so jo posamezniki sklenili zaradi lastne koristi tako, da so del svojih pravic odstopili družbi (oblast se prenese na vladarja — Hobbes, ali pa ostane pri ljudstvu, ki pa voli za izvrševalce poslance — Rousseau). Ta pogodba je glede vsebine in glede časa trajanja odvisna od volje posameznikov, zadošča pa za njeno veljavnost

že tiho soglasje. Mesta v družbi pa ne daje poklicno delo v službi skupnosti, ampak konkurenčni boj in zato se je družba tudi razdelila po položaju, ki ga zavzemajo njeni udje (danes bi morda bolje rekli »številke«) na trgu. Družba je danes v bistvu razredna družba, ki se je izoblikovala v dva glavna tabora: v buržuazijo, ki ima na trgu v današnjem gospodarstvu in zato tudi v družbi privilegirano stališče in pa v proletariat, ki je v glavnem navezan samo na dohodke od svojega dela in tako odvisen od lastnika kapitala. Seveda je med obema razredoma in pa v obeh razredih samih še vse polno vmesnih in prehodnih stopenj. Med obema razredoma je močno trenje dveh povsem nasprotujočih si stremeljenj, ki hočeta vsaka zase pridobiti čimveč ugodnosti neglede na splošne koristi in niti ne na pravičnost. V borbi zmaguje vedno lastnik kapitala zaradi gospodarske premoči, ki je združena vedno tudi s politično nadoblastjo.

Razumljivo je, da je tako pojmovanje družbe, ki je veliki večini človeštva prineslo neizrečeno mnogo zla in trpljenja, povzročilo reakcije. Proti individualistični atomizirani in v razrede razdeljeni družbi so se pojavili glasniki kolektiva, bodisi komunističnega, ki hoče preko diktature proletarijata pripeljati človeštvo v brezrazredno družbo, kjer bo vsakdo dobil polno vrednost svojega dela, bodisi preko nacionalističnega, ki se opira na eno »državotvorno stranko, na kateri temelji absolutna državna oblast, ki hoče omejiti razredna nasprotstva po diktatu zaradi interesov nacije. Vendar polnega uspeha ne moreta doseči; prvi ne, ker je utopičen, drugi pa zato ne, ker hoče s silo odpravljati posledice, ne da bi odstranil vzroke.

Če hoče družba ozdraveti ter postati zdravega življenja sposobna, ji moramo dati nov tvorni in oblikovalni princip in sicer družbi koristno delo, ki bo posamezniku določal mesto v družbi po delu, grupiranem po poklicnih stanovih.

Poravnajte naročnino!

Pokažite naš list svojim prijateljem!

S tem nam pridobivate nove naročnike.